

התחפושת של יקב"ה

דמויות המגילה בעבודת ה'

פוליטיקה פרסית במשל לקשר עם הקב"ה, והכל מתוך עבודת ה' שלנו

מעובד על פי שיעורי

הרב יצחק שפירא

קובץ לפורים
מבית עלון מעמקים

מעמקים

קובץ לפורים מבית עלון מעמקים -
מעובד מתוך שיעורים של **הרב יצחק שפירא**

יו"ל על ידי ישיבת **"עוד יוסף חי"**
יצהר, ד.נ. אפרים, 4483100
058-4997466 | 02-9974666
misrad@odyosefchai.org.il

עריכה: פ.מ. שפירא 055-67833844

לשמיעת שיעורים בקול הלשון:
073-3718149

לשותפות בהפצה, הערות, הארות,
קבלת העלון במייל וכן לקבלת
מאמרים נוספים:
עתי: 058-5277247
או במייל: ataitor1@gmail.com

תוכן עניינים

מבוא - הייחודיות של המלך אחשוורוש 5
אחשורוש ווושתי 7
אסתר ומרדכי, בגתן ותרש 12
המן הרשע 16
המן גוזר על היהודים 20
אסתר והמן 25
בלילה ההוא 30
אסתר ואחשורוש 34
לספר את הסיפור בעצמנו 37

מבוא - הייחודיות של המלך אחשוורוש

תקפו של אחשורוש

במסכת מגילה (יט,א) מובאת מחלוקת מהיכן חייב אדם לקרוא את המגילה. הדעה המקצרת ביותר סוברת כי העיקר הוא הנס, ולכן צריך לקרוא מתוקפו של נס, מ"בלילה ההוא נדדה שנת המלך". ולדעת הדעה המאריכה צריך לקרוא את כל המגילה, כי העיקר הוא תוקפו של אחשורוש. ודעה זו נפסקה להלכה.

מה כל כך עיקרי בתקפו של אחשורוש? ומדוע חשוב כל כך לספר עליו?

לפני אחשורוש, מלכים רבים ניסו להידמות לה' - אך כולם כרעו ונפלו:

פרעה התרברב: "לי יאורי ואני עשיתני".

נבוכדנאצר טען: "אדמה לעליון".

חירם מלך צור הכריז: "מושב אלוקים ישבתי".

אבל ה' השפיל אותם והראה להם שאין עוד מלבדו.

אחשורוש, לעומתם, בכלל לא מנסה להידמות לה'. הוא חי מתוך עונג עצמי מוחלט - הוא לא מחפש להידמות לאף אחד, אלא רואה את כל המציאות כמשרתת את התענוג שלו. ודווקא בגלל זה, הוא מצליח להוות **משל לה'**.

המלך – תענוגו מעצמו

כך גם **ה' רואה את כל הבריאה כחלק ממנו**, וכחלק מתענוגו האינסופי. כמובן, אצל הקב"ה זו האמת המוחלטת - ואילו אצל אחשורוש זה רק דמיון ושווא. לאחשורוש אין שום קשר לה', ובכל זאת, משהו באורח חייו מצליח, באורח פלא, **לדמות אותו**.

בנוסף לעובדה מפליאה זו, יש בסיפור המגילה משהו עמוק ומפליא יותר: **אחשורוש גם משמש כמשל לה', וגם ה' בוחר להנהיג את העולם דווקא דרך אותו מלך גוי.**

בתקופה זו, שבה ה' מסתיר את עצמו, הוא לא מגלה את עצמו כפי שהוא - אלא "מתחפש" למלך אחשורוש. הוא מנהיג את המציאות דרך שליט גוי, שכל כולו שקוע בהנאותיו, וכך הוא מכוון את ימות העולם בצורה נסתרת.

לאורך המגילה ניתן לראות את נאמנותם של מרדכי ואסתר למלך אחשורוש. הם עושים זאת מאותה הסיבה, הם מרגישים שה' מנהיג את המציאות דרך אותו מלך גוי. גם כאשר נגזרה גזירת ההשמדה, מרדכי ואסתר לא מחפשים להילחם באחשוורוש - אלא **הם פועלים דווקא מתוך נאמנות למלך**. למה? כי הם מבינים שה' מסתתר מאחורי דמותו של אחשוורוש, ושזהו הכלי שבאמצעותו הוא מוביל את עמו בתקופה זו - על ידי שליט גוי ועל ידי הסתר פנים.

בחוברת זו ננסה להצליח לעבור מהמסכה וההסתר שה' עטה על עצמו אליו יתברך, ואל המשל חזרה...

לקבלת עלון מעמקים השבועי במייל

ניתן לפנות לכתובת
ataitor1@gmail.com

אחשורוש ושתי

ביצד נבוכדנצר רואה את הגדלות האנושית? מהו סודו של אחשוורוש? וביצד יהודי מסתבל על חייו? ביאור פנימי בדרך החסידות על סיפור המגילה.

נבוכדנצר המלך הגדול

כדי שנוכל להבין טוב את הבסיס וההקדמה למגילת אסתר, צריך לשים לב להבדל ולמלחמה שהייתה בין מלכות בבל ונבוכדנצר, לבין מלכות פרס ודמותו של אחשוורוש.

נבוכדנצר היה אדם רוחני, ובעל מדרגות אנושיות גבוהות. נבוכדנצר האמין בכח הרוחני האנושי ואליו הוא סגד. הוא אהב תרבות וקידמה ואף התאמץ מאד להשיג גדולה, עד כדי כך שהכתוב בספר ישעיה אומר כי הוא קרא על עצמו 'אדמה לעליון' - כלומר שהוא כמו אלוקים.

בספר דניאל (פרק ב') מסופר על חלומו של נבוכדנצר, בחלום זה מתוארת כל דברי ימות העולם מנבוכדנצר ועד ימות המשיח. בחלומו, מלכות בבל מתוארת כ'ראש של זהב', אחריה יש מלכויות נוספות הרמוזים בחלקי גוף שונים ממתכות שונות. כלל המלכויות מצוירות כמבנה של גוף האדם, שראשו למעלה. בראש נמצאת מלכות בבל, ששמה על נס על ההשכלה והרוחניות. כשם שבגוף האדם הראש נמצא מעל כל האברים, כך מלכות בבל קודמת לכל המלכויות. והנה, בסיום החלום מופיעה לפתע אבן גדולה ששוברת את רגלי הצלם והורסת אותו.

בעקבות החלום ופתרונו של דניאל, נבוכדנצר עושה פסל גדול עשוי כולו זהב בדמותו שלו, ומכריח את כולם להשתחוות לפסל זה. בכך נבוכדנצר מבטא את שאיפתו שמלכות בבל לא תתחלף, אלא תמשיך הלאה להשליט את ההשכלה והרוחניות על כל העולם.

כאשר נבוכדנצר עושה את הפסל ישנם כמה יהודים שלא מוכנים להיכנע להשקפתו של נבוכדנצר, והם לא משתחווים לפסל. יהודים אלו מצהירים כי לא משנה מהו גודל האדם, ביחס לקב"ה האדם הוא אין ואפס. התנגדות זו של חנניה מישאל ועזריה

'קלקלה' את האירוע של נבוכדנצר והאדירה את שמו של ה' כאשר זרקו אותם לאש והם לא נשרפו.

באותו מעמד נבוכדנצר מהלל את ה' והגמרא אומרת (סנהדרין צב' ב') 'אלמלא בא מלאך וסטרו לאותו רשע על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד המלך'. גם פה אנו רואים את הגדלות והיכולת של נבוכדנצר, שכשהוא מהלל את ה', הוא כמעט עושה זאת מעולה יותר מדוד המלך עליו השלום.

הטענה של נבוכדנצר על הגדלות האנושית, נראית גם גם מהעונש שהוא מקבל. כמו שכתוב (דניאל ד' כט') 'וּמִן אֲנָשָׁא לָךְ טָרְדִין וְעִם חֵיוַת בָּרָא מְדֹרָךְ עִשְׂבָּא כְתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלָךְ עַד דִּי תְנְדַּע דִּי שַׁלִּיט עִלָּאָה בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וּלְמַן דִּי יְצֶבֵּא יְתְנִנַּהּ'. [תגור עם חיית הארץ ותאכל עשב כשוורים במשך שבע שנים, עד שתדע שיש שליט למעלה ששולט על מלכות האנשים]. כלומר נבוכדנצר חושב שצריך להעריץ את הגדלות האנושית, והעונש שהוא מקבל זה להפוך לבהמה.

כח השכל מול תשוקת הלב

בחלום נבוכדנצר, לאחר הראש מזהב המייצג את מלכות בבל באים החזה והזרועות העשויים מכסף. הכסף מלשון כיסופים רומז לתשוקה, והחזה הוא מקום הלב מקור התאוות. כמו שאנו יודעים, המלכות שבאה לאחר מלכות בבל הייתה מלכות פרס אשר בה מלך אחשוורוש. אחשוורוש באמת היה 'מלך התשוקות', כל מה שהוא רצה הוא עשה. הוא מהלך בתאוות ליבו במסיבות ובמשתאות, וגם כאשר הוא בוחר מלכה חדשה הוא עושה זאת בצורה מאד תאוותנית. אין מלך המתואר בתנ"ך שמתנהג בצורה כזו גסה, בלי לתת שום דין וחשבון לאף אחד.

בעצם מתנהל ויכוח בין מלכות בבל בהנהגת נבוכדנצר, לבין מלכות פרס בהנהגת אחשוורוש. נבוכדנצר טוען שהראש השכל והתרבות האנושית הם העיקר. אחשוורוש טוען לעומתו שללב ותשוקותיו יש הרבה יותר כח. כתוב (מגילה יב:) על בלשאצר, אביה של ושתי, שהיה שותה אלף כדי יין ולא משתכר, ואילו אחשוורוש בכד אחד של יין כבר משתכר. שוב אנו רואים כיצד מלך בבל המאופק שולט על התאוות ולא משתכר משתיית יין, ואילו אחשוורוש רוצה שהתאוות יסחפו אותו חזק וזה מתבטא בכך שהוא משתכר בקלות.

מי שממשיכה את עמדתה של מלכות בבל בסיפור המגילה היא ושתי, נכדתו של נבוכדנצר (מגילה י:) ואשתו של אחשוורוש. מובא בגמרא (מגילה יב:) שושתי קוראת לאחשוורוש שומר סוסים שמשתכר בקלות. בדבריה אלו ושתי מתכוונת לבטא את הפער שהיא מרגישה שיש בין סבה נבוכדנאצר לבין אחשורוש. גם לנבוכדנאצר היו סוסים, אך במהותו הוא היה מלך, אדם תרבותי ורוחני. לעומתו אחשורוש במהותו הוא שומר סוסים, ומתאים לחברתם של בעלי חיים אלו שרצים אחרי תאוות ליבם.

לפי פשט המגילה אחשוורוש לא הורג את ושתי, אלא רק נותן את מלכותה לרעותה הטובה ממנה (וראה בתחילת הפרק הבא). אפשר לומר שאחשוורש אומר לושתי כך: את אומרת שהשכל יותר חזק ומה שאני נסחף אחרי התשוקות שלי זה דבר בזוי? בא נראה מי ינצח. אחשוורוש אומר שאינו חפץ עוד בושתי, כך היא נשארת באיזה פינה

עם הרבה חכמה וגדלות אנושית, אבל בפועל היא נעלמת מהמפה... כלומר: מלכות בבל אולי גדולה יותר אך היא פחות חזקה. השכל יותר נאור ועם יותר יכולת, אך אין לו את הכח שיש לתשוקות הלב.

אחשוורוש - שאחרית וראשית שלו

חז"ל אומרים (אסתר רבה ג, י. ועיין גם מגילה טו:) שכל פעם שכתוב במגילה 'המלך' הכוונה היא לקב"ה, חז"ל בעצם משווים בין אחשוורוש לקב"ה כביכול. לעומת זאת נבוכדנצר רוצה להיות דומה לקב"ה, ואילו ה' כל הזמן מסביר לו עד כמה הוא כלל לא כזה.

נבוכדנצר רצה לטעון שהגדלות האנושית זה הדבר הכי גדול, וממילא הוא מדמה שהוא יכול להחליף את אלקים כביכול. משום כך ה' כל הזמן מראה לו עד כמה זה לא עולה על הדעת...

אחשוורוש לעומתו לא מחשיב את עצמו שווה לאלקים, הוא פשוט עושה כתאוות לבו. כאשר יש מלך שעושה לגמרי מה שבא בחשקו, הוא הופך להיות משל טוב לקב"ה. מצד אחד היהודים חושבים על אחשוורוש כמו שושתי חושבת עליו, שהוא פשוט שומר סוסים שהולך בכל כוחו עם תאוות ליבו. אך מצד שני זה שאין שום דבר שמגביל אותו וממילא הוא עושה רק את מה שהוא באמת רוצה, הופך אותו להיות באמת משל טוב לקב"ה.

המשל הוא שיש מלך שהולך בתאוותו מאד חזק ומאד ברצינות ולפי זה הוא מנהל את כל הממלכה. הנמשל הוא שלקב"ה יש תאווה לדירה בתחתונים, ותאווה זו היא שמייצרת את כל המציאות.

מלכות אחשוורוש נקראת מלכות פרס. פרס משמעותו חצי, כלומר, אחשוורוש חי רק חצי מהמציאות. באמת כל הקיום שלנו הוא רק סיפור, וכמו בכל סיפור יש גם את מספר הסיפור. אחשוורוש לא חושב שהוא סיפור אלא הוא חושב שהוא המציאות הבלעדית, ממילא הוא לא חושב שיש מספר לסיפור. חז"ל אומרים שאחשוורוש זה סיפור טוב, אך הם אומרים זאת רק בגלל שהם חושבים - בשונה מאחשוורוש - שיש גם את מספר הסיפור. כיון שאחשורוש חי את המציאות בלי המקור שלה, הוא מבטא רק את המשל ולא את הנמשל, ולכן הוא חי רק חצי מהמציאות.

לחיות במשל לאלוקות

> אנו היהודים רוצים לחיות את שני החלקים של המציאות. מצד אחד אנו חיים את החיים שלנו בתוך העולם הזה, ומצד שני אנו כל הזמן רוצים לזכור שכל החיים האלו הם בעצם כמו סיפור של ה'. ה' מספר איזה סיפור לסיפור הזה קוראים משה או שמואל, וכדי שהסיפור הזה יהיה מוצלח אנו כל הזמן מנסים לשמוע **מה מספר הסיפור בא להגיד לנו**.
>
> כאשר אנו קוראים את המגילה אנו מבטאים את שני הצדדים, וכך אנו מתקנים את ה'אחשוורוש' שבנו. מצד אחד המגילה מתארת מציאות חיים מאד חזקה, שלא מוזכר בה שם שמיים; ומצד שני אנו אומרים

באותה נשימה שכל המציאות החזקה הזו היא רק משל או סיפור של ה'. כך אנו גם מזדהים עם המציאות החזקה ותחושת היש וקיום שלנו, וגם אומרים שהיא מבטאת ומספרת משהו אלקי. אנו מרגישים שהמציאות היא מאד חזקה כי 'נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', אך מציאות זו אינה עומדת בפני עצמה אלא היא מבטאת משהו אלקי.

מגילת אסתר מתארת את המציאות החזקה בשני פנים עיקריים: מצד אחד המגילה מגלמת בצורה הכי בוטה את המציאות החזקה כמו שהיא, וממילא את החלק של 'נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים', ומצד שני כשיהודים קוראים את סיפור המגילה ואומרים שזה משל לה', הם מבטאים ש'הדירה בתחתונים' היא רק מציאות תחתונה המשקפת משהו עליון יותר.

תחושה זו שאנו מרגישים רק סיפור של ה', מולידה אצלנו תלות קיומית בקב"ה. אנו מרגישים כל הזמן רק חצי ממה שקורה. הדבר דומה למצוות מחצית השקל, בה היהודי נותן חצי כאשר את החצי השני נותן הקב"ה. כך כדי שהסיפור יהיה שלם אנחנו צריכים כל הזמן להיות קשורים אליו, אל המספר.

נהניתם?
רוצים לשמוע עוד?
לשמיעת שיעורים נוספים חייגו בעת ל'קול הלשון'
073-371-8149

בישוב יצהר שבהרי השומרון יושבים להם בחורים ואברכים ושוקדים על לימוד התורה. בעבר ישיבת עוד יוסף חי שכנה בציון יוסף הצדיק בשכם. **לאחר שהפורעים הערבים השתלטו על מתחם קבר יוסף, הישיבה גלתה באופן זמני לישוב יצהר.**

כעת יש לנו הזדמנות לחזק יחד את קול התורה בהרי השומרון,
אנו מזמינים אותך להיות שותף איתנו בהחזקת האברכים בישיבת עוד יוסף חי.

שותף בהשמעת קול התורה	החזקת שבוע לימוד	החזקת אברך
250 ₪ לחודש	500 ₪ לחודש	2,000 ₪ לחודש

דווקא בימי הפורים - 'כל הפושט יד נותנים לו'
לשותפות בהשמעת קול התורה בשומרון
התקשר עכשיו למספר 058-5277247

בית המדרש עוד יוסף חי
בראשות הגר"ש בינטוב שליט"א

אסתר ומרדכי, בגתן ותרש

בסיפור המגילה אנו רואים את הנאמנות המוחלטת של אסתר ומרדכי למלך אחשורוש, מהי הסוד והסיבה שעומדת מאחורי נאמנות זו? מה גורם לבגתן ותרש להחליט להרוג את אחשורוש?

לאחר שושתי מסרבת לבוא למשתה אחשורוש, אחשורוש מקבל את עצת ממוכן ומוריד את ושתי מגדולתה. לפי עצתו של ממוכן, יש חשש שכל נשי הממלכה ילמדו מושתי 'להבזות בעליהן בעיניהן'. אחשורוש מקבל את טענת ממוכן, כי חשוב לאחשורוש שאשתו לא תפריע לו ליהנות מהחשקים והתאוות שלו. אצל המלך אחשורוש ההליכה אחר התאוות היא כל תפיסת עולמו והוא שם אותה ליסוד מלכותו והנהגתו, כך שאין מקום למי שמתנגד לה.

מלכה כמו ושתי שמזלזלת בתאוותנות של המלך ומלמדת את כל הנשים לזלזל בתאוות של הבעלים, אינה יכולה להסתדר איתו ולכן הוא מעביר אותה ממלכותה. חז"ל אומרים שאחשוורוש הרג את ושתי. אך גם אם נאמר שאחשוורוש רק העביר את ושתי ממלכותה הוא בעצם הרג אותה, כי היא כאילו לא קיימת. אחשוורוש לא רוצה שיהיה מישהו שאינו חלק מהתענוג שלו. כדי שתהיה לאחשוורוש מלכה שממנה הוא יהיה מרוצה, הוא צריך למצוא מישהי שבטלה אליו ומחזקת את התענוג שלו.

אסתר המלכה ומרדכי היהודי

כפי שהוסבר בפרק הקודם, חז"ל אומרים שכל פעם שכתוב "המלך" במגילה הכוונה היא לקב"ה. לאור זאת עלינו להתבונן כעת במשמעותם של שאר דמויות המגילה:

כאשר המגילה מתארת כיצד לוקחים את אסתר לבית הנשים, כתוב ש'אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה כי מרדכי ציווה עליה אשר לא תגיד'. כלומר אסתר מסתירה את המקור ואת העם שלה, למרות שליהודים היה יכול להיות הרבה טוב אם היא הייתה מגלה מהיכן היא הגיעה. אסתר אינה מסכימה להגיד את מולדתה כי היא לא רוצה להרוויח משהו מהקשר עם אחשוורוש, היא רוצה לבוא בהתמסרות מלאה למלך אחשוורוש. אסתר מתוארת בסיפור המגילה כמלכה המתבטלת לגמרי למלך

אחשוורוש, ואינה רוצה להרוויח כלום לעצמה או לסביבתה. אסתר מתנהגת בצורה כזו כי היא מרגישה שה' הוא זה שמנהיג אותה, והיא נותנת ליד ה' להוליך אותה ואינה רוצה להתערב או לשנות את ההנהגה של ה' אותה.

גם כאשר אסתר הולכת אל המלך, כתוב שהיא 'לא ביקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי... ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רֹאיה'. אסתר לא רוצה להתקשט או לבקש משהו בשביל עצמה, כל כולה אומרת התמסרות למלך, רק מה שיאמר הגי סריס המלך שתפקידו לעזור למלך - אסתר עושה, ודווקא בגלל זה 'ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רֹאיה'.

אסתר לא אומרת את עמה ואת מולדתה, כי כך ציווה עליה מרדכי. מרדכי מלמד את אסתר להתבטל באופן מוחלט אל אחשוורוש.

המגילה מתארת את פגישת אסתר ואחשוורוש במילים אלו: 'ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי'. מדוע אחשורוש כל כך אוהב את אסתר? כפי שנכתב, אסתר רוצה בטובתו של אחשורוש ולא בטובתה האישית. כאשר אחשורוש חש בזה, מיד היא נושאת חן בעיניו והוא ממליכה תחת ושתי.

כאשר אחשוורוש נשוי לושתי הוא מרגיש שהוא שוקע בתאוותנות, והיא מצידה מזלזלת בו. בצורה כזו התענוג של אחשוורוש לא לגמרי שלם, ולכן הוא מחפש מלכה אחרת. כאשר אחשוורוש פוגש את אסתר, הוא מרגיש שהיא מבטאת שכל מה שמעניין אותה זה רק טובתו של המלך. כך כאשר אחשוורוש אוהב את אסתר הוא לא מרגיש את חולשתו, להיפך הוא מרגיש עד כמה הוא אוהב את עצמו (וראה בפרק הבא תחת הכותרת "תענוגו מעצמו"). אחשוורוש אוהב מלכה שכל מה שהיא רוצה זה שלו עצמו יהיה טוב, כך יוצא שבעצם הוא אוהב את עצמו. מלכה כזו אחשוורוש ממליך תחת ושתי, מלכה שכל רצונה הוא להיות רק בשבילו.

נשמתו של יהודי

כמו שתיארנו לעיל אסתר הולכת אל אחשורוש בהתמסרות גמורה, בלי להגיד את עמה ואת **מולדתה**. התמסרות זו דומה להליכתו של אברהם אבינו כאשר ה' אומר לו 'לך לך מארצך ו**ממולדתך** ומבית אביך אל הארץ אשר אראך'. אברהם אבינו עוזב את מקומו ואת ארצו אל הלא נודע אחרי הקב"ה, בעצם הרי הוא לא משאיר לעצמו כלום ונותן הכל לה'. כמו אברהם אבינו ואסתר המלכה, כך כל יהודי ויהודי מצד הנשמה שלו נותן את עצמו לה' לגמרי, בלי להשאיר לעצמו שום דבר. נשמתו של היהודי עסוקה אך ורק בתענוג של ה', התענוג היחיד שיש לנשמה הוא מהתמסרותה המוחלטת לה' ומהתענוג שיש לו ממנה.

כפי שנכתב לעיל, כל מה שאסתר עושה היא עושה על פי מרדכי, כמו שכתוב 'ואת מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר היתה באמנה אתו'. מרדכי משול לכח הבחירה שלנו להתמסר על הקב"ה בלי שום אינטרס, ואסתר מראה לנו כיצד אנו עושים זאת בפועל.

בס"ד

חדש!
מחיר מיוחד לרגל השקת הספר:
60 ₪

"ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש בחשיקה וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה..."

(תניא פרק ג')

נשמע לך רחוק?
יש דרך להתלהב מעבודת ה' בכלל?

קונטרס ההתפעלות לאדמו"ר האמצעי
נכתב על מנת להיות כף שתאפשר את אכילת המעדנים
שכתב אדמו"ר הזקן בספר התניא.

הספר "נהלך ברגש" נועד לקרב את הדברים אלינו בשפה המתאימה לדורינו.

נהלך ברגש

הרב יצחק שפירא

מעל 500 עמודים על אהבה ויראת ה',
יחד עם ביאור סוגיות בסיסיות בחסידות
בשפה השווה לכל נפש

בהוצאת
ישיבת עוד יוסף חי

ישיבת עוד יוסף חי
בראשות הרב יצחק גינזבורג שליט"א

רכשו עכשיו:

באתר odyosefchai.co.il

או בטלפון 058-4997466

חותם צילה אטמן

אנו היהודים מאמינים שה' עושה את כל מה שקורה במציאות לגמרי בשבילו, ואנו שמחים להיות חלק מהתענוג הגדול שיש לו מאיתנו ומהמציאות. משום כך אנו שמחים להתמסר לגמרי לתענוג של המלך, להיות לגמרי בשבילו. אנו כיהודים כל תפקידנו הוא רק לגרום שיהיה לה' יותר תענוג, וככל שיש לו יותר תענוג כך אנחנו יותר שמחים.

אם ניקח את הסיפור של הקשר שיש בין אחשורוש וושתי, ונהפוך אותו למשל לקשר שלנו עם ה' ח"ו, היינו מרגישים שה' כביכול משתמש בנו ככלי. אנו נמצאים מחוץ לקב"ה נפרדים ולא לגמרי חלק ממנו, ואילו ה' מצידו משתמש בנו כדי שיהיה לו תענוג. הרגשה זו הייתה גורמת לנו לחפש כל הזמן איפה אנחנו כן יכולים לחיות את החיים איפה אנחנו כן יכולים להרוויח. אך כאשר אנו משיגים שאנו לגמרי חלק מה' ואין לנו מציאות נפרדת, אנו לא מרגישים שה' משתמש בנו אלא שאנו שמחים יחד אתו בשמחתו, דווקא בגלל שאנו חלק ממנו. להיפך, ככל שיש לה' יותר תענוג מאיתנו, כך אנו יותר שמחים שאנו זוכים לשמח ולשמוח איתו.

בגתן ותרש ואומות העולם

לאחר שאסתר מונתה למלכה תחת ושתי, באים שני סריסי המלך ומבקשים לשלוח יד במלך אחשורוש. כאשר שני סריסי המלך רואים כיצד אסתר מתנהלת ביחס לאחשורוש, הם חשים לפתע שכל המציאות כולה סובבת רק סביבו, וזה ממש מרגיז אותם. פתאום נכנסה אסתר לתמונה ושינתה את כל הכללים, במקום שכל אחד ימשוך את המציאות כדי לבטא את רצונותיו, פתאום מגיעה מישהי שאומרת שכל המציאות סובבת אך ורק סביב המלך.

כמו שנכתב אסתר היא משל לרצונותיה של הנשמה, הנשמה רוצה להיות כל כולה רק בשביל ה'. כאשר אומות העולם רואים שהיהודים קיימים רק בשביל ה', זה ממש מרגיז אותם. הם לא מבינים כיצד יכול להיות שיהיה מישהו שלגמרי לא דואג לרצונותיו שלו, וגורם שכל המציאות כולה תסתובב סביב הקב"ה. משום כך הגויים בכל ההיסטוריה רוצים להרוג אותנו, כי מציק להם שאנו מוכנים לוותר על המציאות של עצמנו. הביטול שלנו לה' מחייב אותם לוותר על המציאות שלהם, והם מאוד מתקוממים על כך.

גם בעבודת ה' של האדם עצמו אנו מוצאים את הטענות של מרדכי ואסתר מחד, ואת הטענות של בגתן ותרש מאידך. הנפש האלוקית רוצה להתמסר לה' לגמרי, אך הנפש הבהמית מרגישה מאוימת. רצונה של הנפש הבהמית הוא לדאוג לעצמה, ואילו התמסרות האדם בעבודת ה' הורסת לה את הדאגה לעצמה. עלינו לא להתפעל מבגתן ותרש שבתוכנו, להתחבר למרדכי ואסתר ולהתמסר לגמרי לקב"ה.

המן הרשע

לאחר שהיהודי מחליט להתמסר לה' מתעורר בתוכו לפתע 'המן' קטן שרוצה שהכל יסתובב סביבו ולא רק סביב המלך. מהו תפקידו של המן במגילה? מה סוד המאבק בין המן למרדכי, ומה אנו יכולים ללמוד ממנו לעבודת ה'?

בפרק הקודם תיארנו את ההתמסרות המוחלטת של מרדכי ואסתר למלך אחשורוש, ומנגד את כעסם של בגתן ותרש על כך שלא יכול להיות שהמציאות כולה תתנהל רק סביב המלך. מרדכי ואסתר עונים (כביכול) לבגתן ותרש שאכן כל המציאות סובבת את המלך, ומי שלא מעוניין - מוזמן לצאת מארמון המלך...

אמנם בגתן ותרש נתלו על העץ, אך עדיין יש לנו דמות מאד חשובה בעלילה אליה לא התייחסנו עדיין. איזה תפקיד המן הרשע משמש במגילה? כאשר המן רואה שכל המציאות סובבת אך ורק סביב המלך, מתעוררת אצלו מידת הקנאה. גם המן רוצה שכל המציאות תסתובב, אך לא סביב המלך אלא סביבו...

תענוגו מעצמו

כפי שנכתב המלך אחשורוש הוא משל טוב לקב"ה, אחד הדברים שמשווים את אחשוורוש לקב"ה הוא שהתענוג שלו נובע מעצמו כביכול. הוא לא מקנא במישהו או מקבל את התענוג שלו מדבר חיצוני לו, אלא הוא מתענג בעצם מציאותו.

בדרך כלל כאשר אדם מתחתן הוא מתענג ממישהי חיצונית לו, אך אצל המלך אחשורוש גם כאשר הוא מתחתן התענוג שלו לא לגמרי חיצוני לו.

כאשר פקידי המלך מקבצים את כל הנערות הבתולות אל שושן הבירה, סריס המלך שומר הנשים נקרא הגי. את השם הגי ניתן להסביר מלשון הגות. חלק גדול מההנאה שיש לאחשורוש בתהליך בחירת המלכה, נובע מכך שהוא 'הוגה' בתוך עצמו בתענוג שיהיה לו מאותו קשר. האישה היא לא זולת, אלא סיבה שגורמת לאחשורוש להתענג בתוך עצמו.

לאחר שהנערה באה אל המלך, 'היא שבה אל בית הנשים שני אל יד שעשגז סריס המלך'. את השם שעשגז ניתן לדרוש בכמה אופנים, השם שעשגז מורכב מ**שעש**וע

שנגוז. או לחילופין יש בשמו רק חצי **שעש**וע שנ**גז**ז באמצעו. בכל אופן שמו מתאר את היחס של המלך אחשוורוש אל הנשים שהיו אצלו. אחשורוש לא רוצה להתחייב לתענוג חיצוני לו, לכן ברגע שהוא מרגיש שהתענוג כובל אותו, הוא מיד גוזז אותו, גונז אותו ועובר לתענוג הבא.

כפי שהתבאר, כיוון שאסתר מתעניינת רק ברצונו של המלך, אחשורוש לא מרגיש שהוא מתענג ממשהו חיצוני לו ולכן הוא בוחר בה למלכה. כפי שאנו רואים, המלך אחשורוש כל הזמן דואג שהתענוג שלו לא יהיה חיצוני לו.

קנאה – תענוג מזויף

כפי שנכתב המן מקנא במלך אחשורוש, כלומר המן חי בדיוק ההיפך מהמלך. הוא רואה מישהו חיצוני לו שיש לו תענוג מעצמו, וגם הוא רוצה שיהיה לו תענוג כזה. כבר כאשר המן מקנא, הוא מעיד על עצמו שאין לו את התענוג שיש למלך אחשורוש, כי הוא מחפש תענוג שנמצא מחוץ לו. בפועל יוצא שהמן עסוק בעיקר בהרגשה שאין לו את מה שיש למלך אחשורוש...

המן רוצה שכולם ישתחוו לו כמו שכולם משתחווים למלך. כאשר נעיין במגילה נראה כיצד הגיע המן למעמד זה:

> אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן בן המדתא האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו. וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כרעים ומשתחוים להמן כי כן צוה לו המלך.

המגילה מספרת כיצד המלך אחשורוש מגדל את המן, ולאחר מכן היא כותבת שכל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן כי כן ציווה לו המלך. מדוע לא כתוב בתחילת הפסוקים שהמלך ציווה שכולם ישתחוו להמן? נראה לומר שהמלך אמר להמן שהוא יכול לעשות מה שהוא רוצה, והמן השתמש במתנה בצורה כזו שכולם ישתחוו לו.

המלך אחשורוש נהנה מכך שהמן מקנא בו, קנאה זו רק מעצימה את גודל התענוג שלו. לכן אחשורוש מגדל את המן ואומר לו שהוא יכול לעשות מה שהוא רוצה. המן לוקח את 'האשראי' שהמלך נותן לו, ודואג שכולם ישתחוו לו. המן רואה שיש לאחשורוש המון תענוג, והוא רואה שכולם משתחווים לו. המן עושה חשבון פשוט ומבין שלאחשורוש יש המון תענוג מהכבוד שכולם עושים לו, לכן הוא חושב שאם כולם ישתחוו לו ויכבדו אותו גם לו יהיה תענוג. המן לא מבין שאצל אחשורוש זה עובד להיפך, יש לו המון תענוג מעצמו, וחלק מהתענוג מתבטא בזה שאחרים משתחווים לו. המן לקח את הביטוי של הכבוד, את הסימפטום, וחשב שהוא יהפוך להיות הסיבה שתגרום לו את התענוג.

לא יכרע ולא ישתחוה

"כל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן, כי כן ציווה לו המלך". כאשר קוראים את המגילה אפשר לחשוב שמרדכי עובר על דברי אחשורוש, אך לפי מה שהסברנו לעיל יוצא להיפך. המלך לא ציווה שכולם ישתחוו להמן; המלך נתן להמן רשות לעשות

כרצונו, והוא בחר שכולם ישתחוו לו. המן רוצה שכולם יסתובבו סביבו כך שהוא יחליף את המלך, אך מרדכי לא מוכן כי הוא נאמן למלך. מרדכי מבין שהמן הוא רק 'כאילו', כי אין לו תענוג מעצמו, הוא רק מקנא במלך אך הוא לא כמוהו.

מרדכי טוען לעומת המן, להיפך אני הוא הדומה למלך אני עושה באמת מה שאני רוצה, אני רוצה להיות נאמן למלך ולכן אני לא משתחווה לך. מרדכי מכאיב להמן בנקודת רצונו; המן חושב שיהיה לו תענוג כמו שיש למלך, ואילו מרדכי טוען שלא יכול להיות להמן תענוג כמו שיש למלך כי הוא רק מקנא בו. הדרך היחידה להיות דומה למלך, היא לשים לב שאתה לגמרי חלק מהמלך, ולא להשתחוות לשום דבר שהוא לא המלך. כך כאשר המלך מתענג, בדרך ממילא גם אתה מתענג כי אתה שמח איתו בשמחתו.

מהמגילה אל הנפש פנימה

כפי שנכתב מרדכי ואסתר מלמדים אותנו להתמסר לגמרי לקב"ה. כאשר אנו מתמסרים לגמרי לה', מיד אנו שומעים בתוכנו את בגתן ותרש שאומרים, שלא יכול להיות מלך ששווה להתמסר אליו. בגתן ותרש רוצים להרוג את המלך אחשורוש, הם טוענים שלא יכול להיות שיש קשר אמיתי עם התמסרות מוחלטת של האדם לה'. מרדכי ואסתר מתגברים על בגתן ותרש ותולים אותם על העץ, הוכרע שיש מלך אליו כדאי להתמסר. מיד לאחר מכן מגיע המן, אתו אנו צריכים להתמודד כעת.

לאחר שאנו מאמינים שיש ה' והוא נקודת המרכז בחיינו, קם בתוכנו 'המן' שלא מוכן לקבל את זה שהכל סובב סביב ה'. ה'המן' שלנו מקנא, יש בתוכנו חלק שרוצה שנדאג לעצמנו, שה'אני' יהיה המרכז ושנצליח להתענג מעצמנו.

הקב"ה מצידו נהנה מהמלחמה הוא נותן לנו חופשיות להרגיש שאנחנו בראנו את עצמנו, הוא ברא עולם כזה ממשי בו אנו יכולים לגמרי לחשוב שהכל סובב סביבנו. ה' לא מערב את עצמו בבחירתנו, אם האדם רוצה שכולם ישתחוו לו וכל המציאות תסתובב סביבו - **בהצלחה**

בשלב זה הנפש האלקית שלנו מתקוממת, וטוענת שלא יכול להיות לאדם תענוג אמיתי אם הוא לא חלק מהתענוג של ה'.

כאשר האדם מקנא בה' כביכול, והוא רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו, הוא לא שם לב שיש הבדל מהותי בינו לבין ה'. ה' מציאותו מעצמו ולכן הוא לא צריך משהו חיצוני לו כדי להתענג, אך אנו לא בראנו את עצמנו ממילא התענוג שלנו תמיד תלוי במי שברא אותנו. המחשבה שיכול להיות לנו תענוג מעצמנו נובעת מחיקוי שלנו את ה', אבל באמת המחשבה הזו משוללת מיסודה, כי היא לא מכירה בהבדל המהותי שקיים בינינו לקב"ה: כאשר ה' חושב ומצייר בדעתו את העולם, העולם

באמת קיים. אך כאשר אנו חושבים על דבר מסוים הרי זה רק דמיון בתוכנו. כך גם בנוגע לתענוג, ה' מסוגל להתענג מעצמו והתענוג שלו הוא ממשי, אך כאשר אנו מנסים להתענג מעצמנו אנו מרגישים תענוג דמיוני ולא אמיתי. כדי שיהיה לנו תענוג כזה שנרגיש שהוא ממשי ולא דמיוני, אנו מוכרחים לפנות למשהו חיצוני במציאות שיסב לנו תענוג.

כאשר אנו מבינים שה' הוא זה שמחיה אותנו, אנו לא מחפשים את התענוג שלנו בתוכנו, אנו מחפשים אותו אצל ה'. כך אנו מרגישים שיש מי שמחייה אותנו, וממילא אנו רוצים להתמסר אליו לגמרי ולהיות חלק מהתענוג שלו. כאשר אנו מרגישים חלק מהתענוג של ה', אנו כביכול מתענגים מעצמנו כי אנו מרגישים חלק מה' שרוצה ושמח בקיום שלנו.

לקבלת עלון מעמקים
השבועי במייל

ניתן לפנות לכתובת
ataitor1@gmail.com

המן גוזר על היהודים

המן והמלך אחשורוש רוצים לאבד את עם ישראל, מרדכי היהודי אומר לאסתר המלכה ואת ובית אביך תאבדו, ואסתר עונה לו באשר אבדתי אבדתי, האם יש קשר בין הלשונות? מהי בוונתה של כל אחת מהדמויות?

בפרק הקודם דיברנו על הוויכוח הפנימי בין המן למרדכי, המן רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו כמו שיש למלך ואילו מרדכי טוען כלפיו שלא יכול להיות לאדם תענוג מעצמו. המחשבה שהאדם רוצה שיהיה לו תענוג מעצמו "כמו שיש למישהו אחר" - היא מופרכת מיסודה, שהרי היא דבר והיפוכו.

טענה זו של מרדכי מוציאה את המן מהכלים, הוא לא יכול לסבול את מרדכי ואת טענותיו, מבחינתו הם מאיימים על כל הקיום שלו.

מנער ועד זקן

בתגובה לוויכוח עם מרדכי, המן רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מדוע הוא לא רוצה לשלוח יד במרדכי לבדו? טענתו של מרדכי ממלאת את המן חמה, עד כדי כך שהוא לא מוכן שיהיה מישהו בעולם כולו שיוכל לטעון טענה כמו זאת של מרדכי.

בעצם מרדכי לא מוכן להשתחוות להמן משני סיבות, סיבה אחת היא שהוא נאמן באמת למלך ולכן הוא לא משתחווה לאיש זולתו, בנוסף הוא לא מוכן להשתחוות להמן כי המן הוא אפילו לא דומה למלך כיוון שהתענוג שלו מזויף. המן מבין שכל יהודי באמת יודע להבחין למי יש תענוג אמיתי מעצמו ולמי לא ולכן כל יהודי חושב בתוכו שהתענוג של המן הוא מזויף, משום כך הוא רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים. המן לא רוצה שיהיה מישהו בעולם שיחשוב שכל הגדלות שלו היא גדלות מזוייפת של שקר. המן כל כך חושש מהטענה השוללת את כל הגדולה שלו ולכן הוא רוצה ממש להרוג את כולם.

יכתב לאבדם

כתוצאה מהכעס על מרדכי, המן מגיע אל אחשורוש ואומר לו שישנו עם אחד שאת דתי המלך אינם עושים. חז"ל מלמדים אותנו שטענתו של המן על היהודים

הייתה - "דמפקי לכולא שתא בשבת היום פסח היום". במילים אחרות, המן טוען לאחשורוש שעד כמה שהתענוג שלו מעצמו גדול, ליהודים יש תענוג גדול יותר. התענוג של היהודים, כך מסביר המן לאחשורוש, הוא תענוג מסוג אחר לגמרי, תענוג כזה שלאחשורוש לעולם לא יהיה, כי זהו תענוג אלוקי של שבת קודש ושל ימים טובים. היהודים מזלזלים בתענוג של אחשורוש, לא מתפעלים ממנו, ואוחזים בתענוגים שלהם.

כאשר המן טוען כך לפני אחשורוש, הוא בעצם משליך על אחשורוש את הטענה שטען כלפיו מרדכי. מרדכי טען להמן שמכיון שהוא רק מקנא ומנסה לחקות תענוג של אחרים, לכן הוא לעולם לא יוכל להתענג באמת. כעת המן מגיע לאחשורוש וטוען שלעולם לא יוכל להיות לו סיפוק מהתענוג שלו, כי הוא תמיד יידע שקיימים אלו שלהם יש תענוג גדול יותר שהוא לעולם לא יוכל להשיג.

טענה זו של המן אכן מרגיזה את אחשורוש, כי הוא לא רוצה לחיות מתוך ידיעה שיש תענוג גדול יותר אותו לעולם הוא לא יוכל להשיג. אחשורוש לא רוצה שיהיה מישהו שיפריע לו ליהנות מהתענוג שלו מעצמו, ולכן כאשר המן מבקש לאבד את היהודים המלך מאשר לו. כאשר אחשורוש מאשר לאבדם הוא מתכוון לאבד כמו אדם המאבד חפץ, כאשר מישהו מאבד חפץ הוא מסיח דעתו מהחפץ כאשר הוא מתייאש. כך אחשורוש רוצה להסיח את דעתו מהיהודים, על ידי שלא ישמעו עליהם ועל התענוגות שלהם בממלכה. כך גם הוא לא ישמע עליהם, והם לא יפריעו לו להתמסר לתענוגיו.

כאשר המן כותב את האגרות הוא כותב **להשמיד להרוג** ולאבד. כפי שנכתב, להמן מאד חשוב שלא ישאר אף אחד שטוען שהתענוג שלו מזויף ולכן המציאות לא באמת סובבת סביבו. כאשר המן כותב להשמיד ולהרוג הוא רוצה שבפועל לא ישארו יהודים, וכך לקיים את רצון אחשורוש 'לאבדם'. המן באמת חושש מהיהודים כי הם מאיימים לו על עצם הקיום, אך אחשורוש לא ממש מפחד, הוא רק לא רוצה שהם יפריעו לו.

לבסוף במשתה אסתר כאשר אסתר טוענת לפני אחשורוש שמרחפת גזירת השמדה על היהודים, אחשורוש מופתע ואומר "מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לעשות כן". כאן אנו רואים שהמלך בעצמו לא התכוון שבפועל יהרגו את כל היהודים. כל מה שאחשורוש רצה הוא שהיהודים לא יתפסו מקום במלכות שלו וממילא לא תהיה מציאות של תענוג שמאיימת על התענוג שלו.

וכאשר אבדתי אבדתי

כאשר הגזרה מתפרסמת בשושן הבירה מרדכי היהודי יודע את כל אשר נעשה, משום כך הוא יוצא ברחוב העיר לובש שק ואפר וצועק צעקה גדולה ומרה. על אסתר לעומת זאת לא כתוב שהיא יודעת את אשר נעשה, ומרדכי הוא זה שמודיע אותה ושולח אותה אל המלך. כיצד יתכן שאסתר המלכה, המקורבת למלכות יותר ממרדכי, לא יודעת מהגזירה של אחשורוש בעוד מרדכי כן יודע עליה?

ונראה לומר שאסתר יודעת כמו מרדכי על הגזירה של אחשורוש, אך בכל זאת היא לא מבטאת את הידיעה הזו בהתנהגותה ובמעשיה. כתבנו לעיל שמרדכי הוא זה שבוחר בהתמסרות של אסתר למלך אחשוורוש, ואילו אסתר היא זאת שמתמסרת

בפועל. בגלל שמרדכי הוא זה שבוחר הוא בעצם כל הזמן מבחין במה שמתרחש, ועל פי ההתרחשויות הוא מכריע מה לבחור.

לכן כאשר הוא שומע על גזרתו של המן, אמנם הוא לא מתמרד נגד המלך כי הוא בחר בהתמסרות למלך, אבל הוא מבין שהוא צריך לצעוק כי נעשה פה משהו לא טוב. כאשר מרדכי צועק הוא לא נכנס בשער המלך, הכניסה לשער המלך מבטאת טרוניא והתנגדות מפורשת למלך. אם מרדכי צועק בתוך שער המלך, הרי הוא כבר צועק על המלך מוחה ומתמרד, ואת זה מרדכי אינו רוצה לעשות.

אסתר מתנהגת כאילו היא לא יודעת את כל אשר נעשה כי היא מסורה כל כולה למלך אחשורוש ולכן היא גם לא צועקת. יותר מזה, היא אומרת למרדכי להסיר את השק כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. כלומר על מה אתה צועק הרי אנחנו מסורים למלך בכל מאדנו.

בתגובה מרדכי אומר לאסתר כך: את שמתמסרת למלך בכל ליבך, צריכה ללכת אל המלך להתחנן לפניו על עמך, ואם לא תלכי אז את ובית אביך תאבדי. את תאבדי כי את לא עושה את הייעוד שלך, היעוד שלך הוא להתמסר למלך, אך כעת ההתמסרות צריכה להפוך מהתמסרות של התבטלות והיענות למלך (פסיבית), להתמסרות מעשית של בכי ותחנונים (אקטיבית). כלומר המלך עצמו רוצה שתבואי ותתחנני אליו.

ישנו הבדל מהותי בין צעקה של מרדכי לבין התחנונים של אסתר, הצעקה של מרדכי מבטאת את חוסר היכולת של מרדכי להשלים עם המצב. אך התחנונים של אסתר מבטאים משהו אחר; כאשר אדם מתחנן למישהו הוא אומר לו תן דעתך עלי. אסתר לא אומרת שיש כאן משהו לא בסדר, אלא היא אומרת לאחשורוש אני לגמרי בידיך מתמסרת אליך לגמרי, אנא בחר בי שאמצא חן בעיניך.

אסתר אומרת למרדכי שהיא תלך אל המלך כדבריו, 'וכאשר אבדתי אבדתי'. אסתר מבינה שאם היא לא הולכת אל המלך היא תאבד כי זה אומר שהיא לא מתמסרת באופן מוחלט למלך, שכן ההתמסרות למלך בשעה זו צריכה להתבטא על ידי פנייה אל המלך מתוך הרגשת תלות ותחנונים. ואם היא כן הולכת אל המלך, היא גם כן תאבד, משום שכאשר אסתר הולכת למלך היא בעצם תולה את עצמה בידיים שלו לגמרי, אם המלך ירצה בה היא תהיה ואם הוא לא ירצה בה היא לא תהיה. לכן אסתר אומרת כאשר אבדתי אם לא אלך אל המלך, כך אבדתי גם אם כן אלך.

כאשר מרדכי ואסתר בוחרים להתמסר למלך עד כדי כך, הם בעצם מקיימים את מה שאמר המלך 'יכתב לאבדם'. אסתר בעצת מרדכי מתמסרת לגמרי למלך, ובכך היא אומרת לו שאין ליהודים תענוג מעצמם, ורק למלך יש תענוג מעצמו. כאשר אחשורוש רואה שליהודים אין תענוג מעצמם כמו שיש לו הוא כבר לא מודאג מהם, כי מבחינתו כבר התקיים רצונו 'לאבדם'. אחשורוש רצה לאבד כל מי שיש לו תענוג מעצמו חוץ ממנו, וכאשר מתברר לו שאין ליהודים תענוג מעצמם הם כבר 'אבודים' מבחינתו.

הדמויות בעבודת ה'

המן מבטא את חלק הרע שבתוכנו, החלק שלא מוכן להיכנע לקב"ה כי הוא רוצה שכל המציאות תתנהל סביבו. מרדכי טוען כלפי חלק זה:

מה פתאום שהכל יסתובב סביבך הכל צריך להסתובב סביב הקב"ה! בתגובה המן עונה למרדכי שה' הוא זה שרוצה שאדאג לעצמי, עובדה שהוא ברא עולם בו כולם נמשכים לדאוג רק לעצמם. בתגובה מרדכי עונה לו: אני יודע מה ה' באמת רוצה וה' רוצה שנחשוב כל הזמן מה הוא רוצה. כלומר כאשר יהודי בוחר לחיות למען הקב"ה הוא בוחר בזה כנגד הטבע שלו להימשך לעולם - אותו ה' בעצמו ברא.

בהמשך הוויכוח המן בא לקב"ה ואומר לו שהיהודים ממציאים את כל תורה שבעל פה ומסבירים את דבריך כראות עיניהם. כאשר אנו שומעים בתוכנו את טענתו של המן, אנו מרגישים שיש קטרוג לפני ה' על כל הקשר שלנו איתו. פתאום עולה בליבנו שכל הקשר שלו עם ה' הוא רק דמיון וממילא 'יכתב לאבדם' כלומר אין קשר אמיתי. כאשר היהודי שומע את גזרתו של המן הוא צועק, הוא לא מוכן להשלים עם המציאות ולהרגיש שאין לו קשר אמיתי עם ה'.

כאשר אנו צועקים על הקשר שלנו עם ה', אנו קוראים לנשמה האלוקית שבתוכנו, לחלק הכי עמוק שמחפש את ה', שתלך למלך ותתחנן לפניו שבאמת יהיה קשר אמיתי ביננו לבינו. הנשמה מצד עצמה מרגישה שהיא כל הזמן דבוקה בה' היא לא יודעת את אשר נעשה, אך מרדכי אומר לה אם לא תתחנני לה' את ובית אביך תאבדו, כלומר את מתנתקת מה'. באמת ה' רוצה שתבכי לפניו, ולא תשארי מחוץ לסיפור ואם את לא תעשי את רצונו לא יהיה יהודי בגוף וממילא גם הנשמה תיעלם.

בשלב זה אנו מרגישים שיש בתוכנו נשמה שרוצה מאוד להתמסר לקשר עם ה', אך איננו יודעים אם ה' באמת יענה לקשר איתנו. זו היא הרגשה של אבדון, אם לא נחפש את הקשר עם ה' אנו אבודים, ואם נחפש את הקשר עם ה' אולי ה' לא יענה לי ואז אהיה אבוד. אך הבחירה שלנו בה' דוחפת אותנו ללכת להתחנן בכל הכוח ולעורר רחמים לפני ה' שנמצא חן בעיניו ושנרגיש שיש קשר אמיתי ביננו לבינו.

כאשר אנו מוסרים את עצמנו לגמרי לה', אנו מעוררים את החשק של ה' לבחור בנו. כאשר אנו מרגישים שה' בוחר בנו, הקשר איתו כבר אינו דמיון. אנו מבינים שה' רצה שבאמת נתמסר לקשר איתו ודווקא מתוך התמסרות זו נחשוב מה הוא באמת רוצה. לאחר שיש לנו ביטחון וודאות בקשר איתו ובתחושת המסירות שלו אנו יכולים לקחת את טבעתו ולכתוב מהו רצונו בתורה שבעל פה.

זה השער

ספר חדש

ספר 'זה השער' נכתב כביאור לחלק השני של ספר ליקוטי אמרים - שער היחוד והאמונה של אדמו"ר הזקן.

בחלק זה של ספר התניא, אדמו"ר הזקן מניח את היסוד לכל עבודת ה' - האמונה הטהורה באחדות ה'.

ספר 'זה השער' מסביר את היסודות החשובים שמניח אדמו"ר הזקן בשפה השווה לכל נפש.

על ידי הלימוד בספר, האמונה בה' נהיית בהירה יותר, עד שגם אנשים כערכנו יכולים לחוש את הקב"ה בכל חלקי המציאות.

לרכישה - עתי 0585277247

ניתן להזמין ישירות באתר ישיבת עוד יוסף חי - בכתובת
WWW.ODYOSEFCHAI.CO.IL

אסתר והמן

אסתר נבנסת לחצר בית המלך הפנימית תלויה בחסדיו של המלך, לעומתה המן עומד בחצר בית המלך החיצונה והמלך מרגיש בכך ושואל מי בחצר. מהי הטעות של המן ומהו סוד ההצלחה של מרדכי ואסתר?

בסיפור המגילה ישנן שתי דמויות המבקשות מהמלך להיענות לרצונם - אסתר והמן. כל אחת מהם עושה זאת באופן אחר, בעזרת ה' נתבונן בהבדלים ביניהם ונלמד כיצד אנו רוצים לפנות לה'.

נפשי בשאלתי

כאשר אסתר הולכת אל המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על עמה, היא מתאמצת מאד ואף עוברת על חוקי הממלכה כדי להגיע אל המלך. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית, תלויה לגמרי ברחמיו ובחסדיו ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב. גם לאחר שהמלך מושיט לאסתר את שרביט הזהב היא אינה אומרת מה רצונה. אסתר מזמינה את המלך למשתה (יחד עם המן), באותו משתה היא מזמינה אותו לעוד משתה ורק במשתה השני היא תגלה למלך מהי בקשתה.

תפקידו של בית המלכות הוא לייצר רוממות בין המלך לנתיניו, לשים את המלך מורם מעם כך שלא כל אחד יכול לדבר עם המלך כשווה אל שווה. רוממות זו גורמת לכל מי שנמצא בארמון להשתמש במידת החנופה, כדאי להחניף למלך כדי לעלות בסולם. כאשר אדם מתחנף למלך הוא מדבר טוב למלך כדי לקדם את עצמו, ובעצם הוא רוצה את טובתו האישית. לדוגמא, כאשר המן מבקש מהמלך להשמיד את היהודים הוא אומר למלך 'את דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שווה להניחם', הוא מחניף למלך כדי לקדם את מטרותיו.

כיוון שהגזרה נחתמה על ידי חנופה, כלומר שהיא נחתמה לטובת המלך, כל מי שמתנגד לגזרה בעצם מתנגד למלך. ממילא כל הנמצאים בארמון המלוכה דואגים להיות בעד הגזרה כדי שלא יינטל מעמדם.

אסתר לעומת זאת מתנגדת לגזרה ואף אינה רוצה להחניף למלך, היא רוצה לשאת חן בעיניו. כדי שבקשתו של אדם תמצא חן בעיני המתבקש, על המבקש להסכים להיות תלוי באמת בחסדיו. כאשר מי שמבקשים ממנו מרגיש שיש מישהו שבאמת זקוק לו, המבקש נושא חן בעיניו ועושה לו חשק להיענות לו. כאשר אסתר מבקשת מהמלך היא באה להתחנן לפניו, לגלות את כל התלות והנזקקות שלה בו. כאשר אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ומצפה שיושיט לה את שרביט הזהב, היא תלויה לגמרי בחסדי המלך. כך היא נכנסת באמת לפנימיות המלך, נושאת חן בעיניו והוא באמת מושיט לה את שרביט הזהב.

כאשר אסתר נכנסת אל המלך היא מסתירה את בקשתה. אסתר מרגישה שכל באי הארמון מתנגדים למעשיה, כולם מחניפים למלך וממילא הם חייבים להיות בעד הגזרה ולכן אינה רוצה לגלות בפניהם את בקשתה. אסתר צריכה את המלך בעצמו, לפגוש אותו במקום פרטי לא בכסא המלכות בו היא תוכל להתחנן לפניו, להיות לגמרי תלויה בו וכך לשאת חן לפניו. אסתר מזמינה את המלך למשתה אשר עשתה, בו אין את כל מי שעומד בבית המלכות כך שהיא תוכל לחשוף את נזקקותה. אכן, במשתה הראשון על אף שאין חשש שמישהו לא רצוי ישמע את דבריה אסתר ממשיכה להסתיר את בקשתה אפילו מהמלך בעצמו, ובכך היא מראה למלך שהוא חשוב לה יותר מהבקשה שלה.

ביצד המן מבקש מהמלך

למחרת הכניסה של אסתר למלך אחשורוש, נכנס המן לבקש מהמלך לתלות את מרדכי. ישנם מספר הבדלים בין כניסתה של אסתר לכניסתו של המן:

א. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית ואילו המן עומד בחצר בית המלך החיצונית.

ב. אסתר באה לבקש מהמלך **ולהתחנן** לו, המן בא **לאמר** למלך לתלות את מרדכי.

ג. כאשר אסתר נכנסת היא תלויה לגמרי בחסדיו, שהרי אם המלך לא יושיט לה את שרביט הזהב היא חייבת מיתה, ואילו כאשר המן נכנס המלך הוא זה שפונה אל החצר החוצה ושואל מי בחצר.

כאשר המן מגיע לארמון ישנה התרחשות מאד גדולה, הוא נכנס ומיד כולם משתחווים לו, הוא כל הזמן אומר ללא מילים שהוא מרכז העניינים. המשרתים מכירים אותו והמלך מגדל אותו, בעצם הכל סובב סביבו. כאשר המן נכנס לארמון ישנה התרחשות גדולה כל כך, עד שהמלך צריך לפנות החוצה כדי להיות בעניינים. המן כל כך מרגיש במרכז עד שכאשר הוא נכנס אל המלך, הוא לא מבקש מהמלך - הוא בא 'לאמר למלך' - מבחינתו הוא זה שמצווה על המלך. עד עכשיו ראינו שהמלך אחשורוש תענוגו מעצמו, ולפתע אנו רואים שהוא מתעניין בהתרחשות חיצונית לו. בשלב זה המלך שם לבו לכך שהמן שם את עצמו במרכז העניינים, והוא צריך להתיישב בדעתו כיצד הוא מגיב להמן.

אשר המלך חפץ ביקרו

מיד כאשר המן נכנס לארמון, שואל אותו המלך מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ננסה לשים לבנו מה ההקדמה לשאלה מבחינת המן. כל עבדי המלך כורעים ומשתחווים להמן, אתמול אסתר הזמינה את המן לסעודה, היום המלך שואל מי בחצר ומיד כשאומרים למלך שהמן בא המלך קורא לו להיכנס. המן כבר משוכנע שכל המציאות סובבת סביבו. כאשר המלך שואל אותו מה לעשות, המן חושב 'למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני'. תשובתו של המן רק מחזקת את אותה הרגשה, 'יביאו לבוש מלכות וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר ניתן כתר מלכות בראשו', הוא צריך להיות המלך וכל המציאות תסתובב סביבו.

תגובתו של המלך היא: 'מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דיברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך'. המלך מכריע שהוא רוצה לעשות 'יקר' דווקא למי שבוחר במלך ושם את המלך במרכז, דווקא לאותו אחד שגם כאשר הוא מציל את המלך לא נעשה עמו דבר. בדרך כלל כולם עושים למלך טובה משום שהם מחניפים למלך ומצפים לתמורה על כך. כאשר מחניפים למלך, הוא מצידו נהנה ויש לו אינטרס לשלם את חובו למי שהחניף לו. אך כיון שמרדכי לא עשה טובה למלך כחנופה אלא מתוך בחירה במלך ללא ציפייה לתמורה, לכן המלך מצידו לא ראה צורך לשלם לו על כך, ולא נעשה עמו דבר כי הוא לא מביע תלות במלך. כעת המלך בוחר לייקר את הבחירה של מרדכי בו, ולגדל אותו, כי חוסר התלות של מרדכי במלך מבטאת בחירה במלך ולא בתמורה שהמלך ייתן.

לעומת זאת, את המן שמחניף כל הזמן למלך ונהנה כל הזמן מהתמורה שהמלך נותן לו, המלך נהנה דווקא להשפיל כעת, כאשר התגלה שהמן דורש רק את טובתו האישית ולא בוחר באמת למלך. אחשורוש נהנה להכריח את המן לשים לב שהוא זה שמסתובב סביב המלך ולא המלך סביבו

מיד לאחר שהמן מרכיב את מרדכי ברחוב העיר, מרדכי חוזר לשער המלך כמו שישב קודם. ככל הנראה מרדכי מבין שאם המן מרכיב אותו כך ברחוב העיר, מסתמא היה איזה שהוא חידוש בארמון המלך. מרדכי כלל לא מייחס חשיבות לגדולה שלו, מרדכי מיד חוזר לשער המלך כי כל מה שמעניין אותו זה מהו דבר המלך.

כמו שנכתב, המן בא לאמר למלך, מבחינת המן המלך צריך להקשיב לדבריו. מרדכי ואסתר לא רוצים להכריח את המלך או לשכנע אותו, הם רוצים שיבחר בהם מרצונו. מרדכי אמנם צועק, אבל הוא עושה זאת מחוץ לשער המלך, הוא לא רוצה לשנות או להכריח את המלך. אסתר נכנסת לחצר בית המלך הפנימית למקום הכי פנימי, היא בוכה ומתחננת, אך היא כלל לא רוצה להכריח את המלך.

למעשה קורה דבר נפלא, דווקא אסתר שכל הזמן דואגת רק למלך בעצמו, מצליחה להוציא את המלך מעצמו להיענות לבקשה של מישהו מחוץ לו. אסתר מצליחה לגרום למלך להרגיש שמה שמחוץ לו לא באמת חיצוני לו אלא חלק ממנו, ולכן הוא נענה לבקשתה. המן לעומתה, מנסה למשוך את המלך להכיר במציאות חיצונית לו, אך בפועל הוא גורם לו להתבצר ולהשתקע בתוך תענוגו העצמי. לבסוף כאשר המלך

מרגיש שהמן הוא זה שמושך אותו, ולא הוא זה שמגדל את המן - הוא מתמלא חמה ותולה אותו על העץ...

לבקוע את כל המסכות

כדי להסביר את מה שביארנו עד כה בעבודת ה', נעיין בדברי רש"י על הפסוק ואתחנן אל ה':

> **וָאֶתְחַנַּן** - אֵין חִנּוּן בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן מַתְּנַת חִנָּם. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַצַּדִּיקִים לִתְלוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מְבַקְּשִׁים מֵאֵת הַמָּקוֹם אֶלָּא מַתְּנַת חִנָּם.

כאשר משה רבנו רוצה להיכנס לארץ הוא מבקש מהקב"ה מתנת חינם. לכאורה מתבקש שלאחר שימוש באמונה של כל כך הרבה שנים, משה רבנו יתבע מהקב"ה את המגיע לו. אך צדיקים מבקשים מהקב"ה מתנת חינם כי הם לא רוצים להכריח, הם רוצים שהקשר בינם לבין ה' יהיה לגמרי בחירי.

לדעת לבקש

מרדכי ואסתר מלמדים אותנו כיצד עלינו לפנות לה', מצד אחד אם אנחנו 'צועקים' על ה' אז אין לבוא בשער המלך, כלומר זה טוב וחשוב לצעוק את מה שכואב לנו, אבל לא לדרוש בצורה שכביכול מכריחה את ה'. מצד שני עלינו לנסות להגיע למקום בו אנו מוסרים את כל האישיות שלנו לה', ממש מוסרים את הנפש כדי להיות תלויים בו, ושם לבקש ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

כמו שנכתב בסיפור המגילה, בית המלוכה מונע מהאדם להגיע אל המלך. כך כביכול גם בקשר עם ה' שברא עולם עם מלא מחיצות והסתרים, הגורמים לנו להרגיש שכמעט בלתי אפשרי להיכנס אל המלך. כדי שנצליח להיכנס לחצר בית המלך הפנימית, עלינו לדלג על כל המסכים וההסתרים, ודווקא שם לבכות ולהתחנן לפניו שיבחר בנו.

דיברנו על המן כאשר הוא גוזר להשמיד את היהודים, ומסתיר זאת מהמלך. אך כעת אנו עוסקים בהמן כאשר הוא פונה למלך ונמצא סמוך לו. את ההמן ה'עדין' בו אנו עוסקים כעת ניתן לדמות ליהודי שמתפלל ודורש מה' שיענה לו בזכות מעשיו הטובים, אשר בעצם הוא רוצה להכריח את המלך להיענות לו. לפעמים אנו חושבים שמגיע לנו בזכות שהתפללנו כראוי, או בזכות מעשים טובים שעשינו. מחשבות אלו בעצם אומרות שהכל סובב סביבנו, וה' הוא זה שצריך למלא את בקשתנו. אנחנו באים לאמר למלך לתלות את מרדכי שבתוכנו כביכול. להרוג את מרדכי פירושו למחוק מנפשנו שלנו את הרצון שכל המציאות שלנו תתנהל אך ורק סביב הקב"ה.

כאשר אנו תולים את הבקשה שלנו לגמרי ברצון ובבחירה של ה', אנו מוכיחים שיותר ממה שחשוב לנו החיים והצרכים שלנו, חשוב לנו הקשר עם ה'. כלומר, המציאות הכי פנימית שלנו זה שאנו רוצים להיות חלק מה'. כאשר אנו מבטאים היטב שכל כולנו זה רק להיות חלק מה', כאשר ה' נענה לנו הוא לא נענה למישהו נפרד ממנו, אלא הוא נענה למישהו שלגמרי חלק ממנו.

נהניתם?
רוצים לשמוע עוד?
לשמיעת שיעורים נוספים חייגו בעת ל'קול הלשון'
073-371-8149

בלילה ההוא

מהלך הדברים עד כה בנוי על בך ש'המלך' הוא משל לקב"ה. מה המקור למשל זה? על הפסוק 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך', הגמרא במסכת מגילה מביאה שלוש דעות, המסבירות את 'נדדה שנת המלך' כל אחת באופן אחר...

קודם למדנו על ההבדל בין כניסתה של אסתר לחצר בית המלך הפנימית לבין כניסתו של המן אל החצר החיצונה. בין שתי הכניסות הללו שהיו יום אחר יום, ישנו לילה רב חשיבות בסיפור המגילה.

שנת מלכו של עולם

באותו לילה נדדה שנת המלך, כתוצאה מכך הוא קורא בספר הזכרונות ושם הוא רואה שמרדכי הציל את המלך ולא נעשה עמו דבר. בהמשך המן נכנס אל המלך, והוא יועץ למלך להרכיב את מרדכי ברחוב העיר ולקרוא לפניו 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו'.

על הפסוק 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' הגמרא במסכת מגילה (דף טו ב) אומרת:

> 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' אמר רבי תנחום: נדדה שנת מלכו של עולם. ורבנן אמרי: נדדו עליונים נדדו תחתונים. רבא אמר: שנת המלך אחשורוש ממש.

בדברי הגמרא אנו רואים שלושה דעות בהסבר הפסוק, וארבעה סוגים שונים של נדודי השינה.

ר' תנחום אומר שהמלך זה הקב"ה, נדדה שנת מלכו של עולם.

רבנן אומרים שנדדה שנת העליונים וממילא נדדה גם שנת התחתונים. רש"י מסביר (בפירוש הראשון) בדעת רבנן שהמלך אחשורוש הוא התחתונים, והעליונים אלו המלאכים שהיו מבהילים אותו 'שלם טובה למי שעשה לך'. לקמן נסביר מה מטריד את המלאכים, וכיצד טרדתם משפיעה על תחושתו של אחשורוש.

רבא אמר שהמלך הוא אחשורוש, ונדודי השינה שהיו לו נבעו מהמאורעות בארמון; כמו שהגמרא מסבירה, שאחשורוש חשש ממרד שזוממים נגדו אסתר והמן.

הכל בהשגחה פרטית

ר' תנחום שאומר שהמלך זה הקב"ה, כי לדעתו רואים במוחש שהיה פה צירוף של הרבה מקרים המכוונים על ידי ה'. בסיפור המגילה עד כה לא ראינו שום מעורבות של הקב"ה, לא מוזכר בשום מקום שם ה', ולכאורה כל המציאות מתנהלת רק בדרך הטבע. לפתע בחלק זה של סיפור המגילה, אנו רואים את פעולותיו ועירובו של הקב"ה במציאות. בהשגחה פרטית, דווקא בלילה ההוא לפני שהמן נכנס לאמר למלך לתלות את מרדכי, נדדה שנת המלך, והוא קרא בספר הזכרונות על מרדכי. לעומת ר' תנחום, רבא אומר שהמלך זה אחשורוש ממש, כי לדעתו ניתן להסביר את המאורע על פי דרכי הטבע. ואילו רבנן משלבים בין המציאות הרוחנית למציאות הגשמית.

לכאורה נראה ששלושת הפירושים חולקים אחד על השני, אך באמת שלושת הפירושים וארבעת נדודי השינה באים לתאר את המציאות בארבעה רבדים עומק לפנים מעומק. כאשר נראה כיצד אפשר להסביר את ההתרחשות של הלילה ההוא בארבעה רבדים, נוכל ללמוד שאת כל מעשה המגילה ניתן לקרוא בכמה רבדים.

אחשורוש ממש

כפי שהגמרא מסבירה לדעת רבא, אחשורוש שם לב לקשר שנתהווה בין אסתר להמן, כאשר אסתר מצרפת את המן למשתה שהכינה, והוא חושש. כפי שהסברנו, התכונה של אסתר היא ההתמסרות, ותכונתו של המן זו הקנאה. שנתו של אחשורוש נודדת, משום שהוא חושש שאסתר מחליפה את התמסרותה למלך בהתמסרותה להמן. אם אכן זה המצב, אחשורוש נמצא בבעיה גדולה, כי כבר לא צריכים אותו. המן המקנא בא אל סיפוקו, מכיון שמתמסרים אליו ולא אל המלך. ואסתר באה אל סיפוקה, מכיון שהיא מממשת את תכונת ההתמסרות שלה. המן קיבל מהמלך כח עצום, ובגלל שהוא מלא קנאה הוא בוודאי ינצל כל אפשרות שיש לו כדי למרוד במלך ולקחת את כל הגדולה לעצמו. אם אכן אסתר פנתה עורף למלך והחליטה להתמסר להמן, רובץ על אחשורוש איום מוחשי.

הגמרא ממשיכה ומספרת, שאחשורוש לא מבין - אם אכן מתוכנן נגדי מרד, האם אין מי שאוהב אותי שיספר לי על כך. עד שעולה בראשו של אחשורוש המחשבה - האם יש מי שעשה לי טובה ולא שילמתי לו. ניתן להסביר את הדין ודברים של אחשורוש בינו לבין עצמו כהרהורי חרטה על כך שהוא נגרר אחר הרוע והרשעים, ולא גידל ורומם את הטוב והצדיקים. אחשורוש לא מתחרט רק על מקרה מסוים בו הוא לא שילם למישהו שהיטיב עימו, אלא על הדרך הכללית בה נהג, לגדל את המן ואת הקנאה שלו, כי כעת הוא רואה שהדרך הזו מפילה אותו ומהווה איום נגדו.

אחשורוש נרגע רק כאשר הוא הוא פותח את ספר הזכרונות, ונזכר במרדכי היהודי. כפי שהסברנו, תכונתו של מרדכי היא הבחירה במלך. כאשר תכונת ההתמסרות של אסתר מונהגת על ידי הבחירה של מרדכי, אין סיבה לדאגה. מרדכי בוחר במלך מכיון

שהוא מבין שתענוגו של המלך מעצמו, והוא לעולם לא יבחר בהמן שכולו רק קנאה וחיקוי של הדבר האמיתי.

נדדו עליונים נדדו תחתונים

לפי דעת רבנן, הסיבה לנדודי השינה של אחשורוש היא לא ההתרחשות במציאות הגשמית אלא ההתרחשות במציאות הרוחנית. המלאכים לא ישנים, יש הרבה רעש בשמים, ונפשו של אחשורוש חשה בתכונה הרבה למעלה ולכן שנתו נדדה. המלאכים לא רגועים משום שהרוע במציאות שולט, והקב"ה לא מתפעל מכך ונראה שזה כלל לא אכפת לו. החשש אצל המלאכים גדול, והוא בא לידי ביטוי בנפשו של אחשרוש שגם היא לא מיושבת.

שנתו של אחשורוש נודדת כי משהו לא מתיישב לו. מהותו של המלך היא תענוג, והוא הולך עד הסוף עם ההנאה שלו. אחשורוש החליט ללכת עם הרעיונות של המן, מכיון שהוא חשב שכך הוא יגדיל את ההנאה שלו. אחשורוש ידע שהמן מסמל קנאה ולא הנאה, אך הוא סבר שהנאתו תגדל כאשר הוא יגדל מישהו שמקנא בו. אך כעת המלך שם לב שבכך הוא נגרר לרוע של המן, וההנאה שלו לא אמיתית. כי כמו שהמן לא יכול להתענג באמת כי התענוג שלו הוא רק כאשר מישהו אחר מקנא בו, כך גם התענוג של אחשורוש נגרר לשם, והוא מגלה שהוא לא יכול להתענג אלא אם כן המן יקנא בו. בשלב זה המלך מגיע למסקנה שדווקא כאשר הוא יגדל את מרדכי הנאתו תהיה אמיתית, כי הוא בוחר בתענוג של המלך, שהינו תענוג עצמי שלא בא על חשבון אף אחד, ואילו את המן שעסוק בקנאה ולא בהנאה צריך להשפיל.

נדדה שנת מלכו של עולם

כאשר ר' תנחום אומר שנדדה שנת מלכו של עולם, הוא מתאר את הרובד העמוק יותר, את צורת ההסתכלות של הקב"ה על המציאות. חז"ל מסבירים שהמן טוען בפני אחשורוש שהקב"ה כביכול ישן. כלומר זה נראה שה' לא בוחן ובודק מה שקורה במציאות. כאשר ה' לא מסתכל על המציאות, הוא נותן למציאות להתנהל כמו שהיא ובכך הוא נותן מקום להנהגת הרשעים. לעומת זאת, כאשר ה' מביט ובודק את המציאות הוא מצפה לכך שיחפצו בו, וכאשר הצדיקים חפצים בו הוא נענה להם בחזרה.

בדומה לזה מצינו בילקוט שמעוני (בראשית א' רמז ד'):

> ר' אבהו אמר: מתחילת ברייתו של עולם צפה הקב"ה מעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים. "והארץ היתה תהו", זה מעשיהן של רשעים; "ויאמר אלקים יהי אור", זה מעשיהם של צדיקים. אבל איני יודע באי זה מהן חפץ? ממה דכתיב: "וירא אלקים את האור כי טוב", הוי במעשיהן של צדיקים הוא חפץ, ואינו חפץ במעשיהן של רשעים.

במדרש אנו רואים שישנה מחשבה שאולי ה' חפץ במעשיהם של רשעים, והוא לא שם לב כלל למציאות. אך למסקנה ה' בוחר במעשיהם של הצדיקים, והוא מצפה לרצון שלנו בו כדי שייענה לנו. כך גם אצלנו במגילה המן אומר שה' כביכול ישן והוא לא מביט במציאות, אך למעשה בלילה ההוא נדדה שנת מלכו של עולם. הקב"ה מקיץ

משנתו ובוחר במעשה הצדיקים שחפצים בו ולא במעשי הרשעים שמתעלמים ממנו. בהמשך סיפור המגילה כפועל יוצא מנדודי השינה של המלך, מרדכי עולה לגדולה והמן נופל; ה' נענה לצדיקים ומשפיל את הרשעים.

סיכום

כעת הסברנו את הפסוק 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' בארבעה רבדים:

ברובד התחתון אחשורוש מוטרד מהמציאות, האם אסתר והמן זוממים נגדו, וגורמים לכך שהוא יהיה מיותר?

ברובד פנימי יותר אחשורוש מוטרד בתוך נפשו, האם הוא רוצה להיגרר אחרי הרוע של המן, ולהנהיג את המציאות כמלך רשע? טרדתו זו נובעת מטרדתם של המלאכים (שהיא הרובד הבא), האם ה' רוצה שהרוע ישלוט במציאות.

ברובד עמוק יותר המלאכים הם אלו ששואלים - האם לקב"ה לא אכפת מכך שהרוע והרשעים הם אלו שהולכים להנהיג את המציאות, וכך להשמיד את הצדיקים מהעולם?

ברובד הרביעי והעמוק עוד יותר, הקב"ה כביכול מתעורר ובוחר להתעסק במציאות ולא להתעלם ממנה, ולכן הוא מגדל את הצדיקים שחפצים ועוסקים בו ונענה להם.

לקבלת עלון מעמקים
השבועי במייל

ניתן לפנות לכתובת
ataitor1@gmail.com

אסתר ואחשורוש

לאחר שהמלך אחשורוש אומר לתלות את המן, אסתר שבה ומתחננת לפניו שיבטל את הגזרה של המן. המלך אינו מסכים לבטל את הגזרה, אך הוא נותן לאסתר את שרביט הזהב. מה כל כך יקר לאחשורוש בגזרתו של המן? האם גם הקב"ה נהנה מזה שיש רע בעולם?

כעת נתבונן בשיחה שהתקיימה בין אסתר לבין אחשורוש המביאה לבסוף לתליית המן ולמהפך הגדול שקורה במגילה.

איש צר ואויב

במשתה השני שעשתה אסתר, שואל המלך את אסתר מה שאלתה, ואסתר עונה לו - תינתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי. משיב המלך 'מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן?!' ואסתר עונה: איש צר ואויב המן הרע הזה.

בעקבות דברי אסתר המלך קם בחמתו ממשתה היין, וכאשר הוא חוזר הוא רואה את המן נופל על המיטה שאסתר עליה. כאשר המלך רואה זאת הוא שואל הגם לכבוש את המלכה עימי בבית? כזו חוצפה ועוד בפני המלך? ומיד "ופני המן חפו". באותו יום המלך נותן לאסתר את בית המן, ומרדכי מקבל את טבעת המלך וחמת המלך שככה. לכאורה מבחינת המלך כאן נגמר הסיפור, המן גזר על היהודים, המן סיבב סביבו את המציאות, כעת הוא תלוי על העץ - הכל טוב. אך עדיין אין מובן מה קורה עם בקשתה של אסתר? אסתר ביקשה שיתנו לה את נפשה בשאלתה ואת עמה בבקשתה, והמלך מתעלם...

לאחר מספר פסוקים מתארת המגילה כיצד שוב אסתר מתחננת לפני המלך, וגם אז המלך לא חוזר בו מגזרתו של המן. המלך עונה לאסתר ולמרדכי שאת המן הוא הרג, את ביתו הוא נתן לאסתר ואם אתם רוצים כתבו על היהודים כטוב בעיניכם. כלומר המלך אומר למרדכי ואסתר, אמנם בחרתי לגדל אתכם כי אתם אומרים שאני המרכז, אבל אני עושה זאת כי אני נהנה מכם לא בגלל שאני דואג לכם. את גזירת המן אחשורוש לא רוצה לבטל, כי כל דבר שהוא רצה בו ונהנה ממנו מאד יקר בעיניו.

כעת מרדכי ואסתר יכולים לכתוב על היהודים כרצונם, כך שהם יוכלו להגן על עצמם ולעשות באויביהם כרצונם. כאשר מרדכי ואסתר שולחים אגרות שמותר ליהודים להיקהל על נפשם, הם חותמים עליהם בטבעת המלך. אחשורוש אמנם נותן למרדכי ואסתר לכתוב בשמו שהיהודים יכולים להגן על עצמם, אבל הוא לא מסכים לבטל את הגזירה. אחשורוש נהנה מכך שהיהודים תלויים בו, והוא לא רוצה לוותר על ההנאה הזו. אם אחשורוש היה נותן רשות לבטל את הגזירה, היהודים היו פחות מרגישים את התלות שלהם במלך. אך כאשר גזירת ההשמדה נשארת, התלות וההתקשרות של היהודים למלך יותר חזקה, וכך ההנאה שלו יותר גדולה.

שעשועי המלך בעצמותו

כבר בתחילת השיחה בין אסתר לאחשורוש אנו רואים שהמלך שואל על מי שגזר את הגזרה - מי הוא זה ואיזה הוא. כלומר, המלך רוצה לדעת **מי** מנהל פה את העניינים. כפי שהתבאר בפרקים הקודמים, המלך בעצמו לא רצה דווקא שיהרגו את היהודים, הוא רצה שיכתב לאבדם, אך הוא לא רצה להשמיד ולהרוג. בפועל לא אכפת למלך אם היהודים ייהרגו, הוא מתעניין אך ורק במה שקורה בתוכו. אחשורוש בחר לגדל את מי שטוען שהמציאות סובבת סביב המלך ולהשפיל את מי שטוען שהמציאות סובבת סביבו. לכן אחשורוש הרג את המן, אך אין קשר למה שבפועל יקרה עם היהודים. חשוב לאחשורוש לשדר שהוא לא מחוייב למרדכי ואסתר, כמו שהוא בחר לגדל את מי שמתמסר אליו, הוא יכול לבחור לגדל את מי שמקנא בו.

ותיפול לפני רגליו

לאחר שבית המן ניתן לאסתר ולמרדכי, המגילה מתארת לראשונה שאסתר מתחננת אל המלך. 'ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך, ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי'. מאז שאסתר נכנסה לחצר בית המלך הפנימית, היא דיברה אל המלך כבר שלוש פעמים אך עוד לא ראינו שהיא נופלת לפניו, בוכה ומתחננת.

כעת אנו יכולים להבין מדוע המלך אחשורוש בוחר שלא להיענות לבקשתה של אסתר לגבי גזירתו של המן, הוא חיכה לרגע בו אסתר תיפול תבכה ותתחנן לפניו. במענה לתחנוניה של אסתר המלך מושיט לה את שרביט הזהב. אדמו"ר הזקן הבעל התניא מסביר שכאשר הוא מושיט לה את שרביט הזהב הוא בעצם נותן לה אותו. שרביט הזהב מסמלת את ההנהגה של המלך את המציאות, כלומר המלך נותן לאסתר להנהיג את המציאות. למעשה, קרו כאן שלושה שלבים. א. המלך לא נפנה לבקשת אסתר. ב. אסתר מתחננת לפני המלך. ג. המלך נותן לה לנהל את המציאות. לאחר שאסתר מבקשת שוב להציל את היהודים, שוב המלך אומר שהוא לא מוכן לבטל את גזרתו של המן, אך הם יכולים לפעול במציאות כרצונם.

המלך מבין שהגזרה של המן גורמת לאסתר להיות תלויה בו לגמרי, בזכותה היא נופלת לפניו, בוכה ומתחננת. על התלות של אסתר המלך לא מוכן לוותר, לכן הוא לא מוכן לבטל את הגזרה. אחשורוש יודע שאסתר דואגת לשלום היהודים, והגזרה תגרום לה לפעול במציאות בצורה מאוד תקיפה, ובכל זאת הוא נותן לה את שרביט הזהב. הסיבה לכך היא שברור לאחשורוש שפעולותיה של אסתר לא יהיו בצורה נפרדת

ממנו, אלא מתוך התלות והתחנונים שלה אליו. ממילא אחשורוש נהנה מכך שהכוח שלו מתפשט חזק במציאות על ידי מישהו אחר. פעולות אלו הם האיגרות שמרדכי ואסתר שולחים מיד לאחר אותו מעמד, מותר ליהודים להיקהל ולעמוד על נפשם ולעשות באויביהם כרצונם. האיגרת חתומה בטבעת המלך, שנהנה לראות איזה חוזק ותוקף יש למרדכי ואסתר דווקא מתוך הביטול שלהם אליו. כלומר המלך אינו מסכים לוותר על גזרותיו של המן משני סיבות: א. כך הוא מרוויח את התחנונים והתלות של אסתר. ב. הוא מרוויח את פעולותיהם של מרדכי ואסתר במציאות שפועלים דווקא בשמו.

יוצר אור ובורא רע

כשם שאחשורוש לא מבטל את גזרת המן, כך הקב"ה לא מבטל את הרע מהמציאות. כאשר אנחנו מתפללים לה' שיבטל את הרע ה' שמח מכך שאנו מתפללים, אבל הוא לא מוכן לבטל את הרע אלא רק לתת לנו כח להילחם בו.

למה ה' לא רוצה לבטל את הרע?

קודם כל, קיומו של הרע גורם לנו להרגיש תלות מוחלטת בה'. כאשר אנו שמים לב לרע שבתוכנו אנו מרגישים שאנו חייבים תמיד את העזרה של ה' כדי להיות קשורים אליו ולא לשקוע בתוך הרע. התלות הזו מחזקת את הקשר שלנו לה', משום שהיא גורמת לכך שאיננו יכולים אף פעם להסיח דעתנו ממנו.

כמו כן, הרע מכריח אותנו תמיד להילחם בו ולהיאבק עמו. ההתגברות על הרע והמלחמה המאומצת נגדו מכניסה את הקשר שלנו לה' עוד יותר חזק לתוך המציאות שלנו ולכל כוחות הנפש שלנו. בעקבות הצורך להילחם עם הרע אנו נדרשים לפעול במציאות הממשית, וכך להוריד את ה' עוד יותר למטה לתוך המציאות.

לספר את הסיפור בעצמנו

האם אנחנו גם יכולים לספר סיפורים? כיצד כל אחת ממצוות הפורים מחברת אותנו לקב"ה.

כאשר אחשוורוש מתיר ליהודים לעמוד על נפשם ולהילחם בגויים הרוצים להורגם, מרדכי כותב את האיגרות הללו דווקא בשם המלך. המלך נותן לו הרשות לעשות כרצונו ואומר: "וְאַתֶּם כִּתְבוּ עַל-הַיְּהוּדִים כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם, בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ, וְחִתְמוּ, בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ".

לעומת זאת, כשמרדכי קובע את מצוות פורים, הוא כבר אינו כותב בשם המלך, אלא בשם עצמו: "וַיִּכְתֹּב מָרְדֳּכַי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים". הדבר מלמד שמרדכי - וכל עם ישראל בכלל - הפכו להיות כביכול המלך בעצמו.

בתחילה, בזמן הגזירה וגם כאשר ניתנה הרשות לעמוד מולה, מרדכי היה עדיין חלק מהסיפור שה' מספר, ולכן הדברים נכתבו "בשם המלך". אך כעת, כאשר מרדכי כותב את המגילה וקובע את החובה לקרוא אותה (ואת שאר מצוות הפורים), הוא הופך להיות חלק ממספר הסיפור. כשם שמשה רבנו "שכינה מדברת מתוך גרונו", כך גם כאשר מרדכי קובע בעם ישראל את מצוות הפורים הוא כותב בתור המלך בעצמו.

להשתאבא בגופא דמלכא

ארבע מצוות הפורים שתיקן מרדכי מרוממות את כל עם ישראל להיות חלק מהמלך:

1. מקרא מגילה - עד כה הקב"ה היה המספר, ואילו היהודים היו חלק מהסיפור שהוא מספר. אך עם קביעת מצוות מקרא מגילה, הסיפור והמספר מתאחדים. היהודים אינם רק הדמויות שבמגילה, אלא גם אלה שמספרים עליה ומדברים עליה. כך מתגלה שעם ישראל הגיע למדרגה שבה הוא חלק מהקב"ה עצמו - המספר שמספר בעצם על עצמו.

2. משתה ושמחה - כאשר אנו מספרים על עצמנו, אנו נהנים מהסיפור היפה שסיפרנו ואנו חווים תענוג עצמי. התענוג שלנו מתבטא במשתה ושמחה, ממש כפי שאחשוורוש ערך משתה כביטוי להנאה שלו מעצמו.

3. משלוח מנות - נתינת מנות איש לרעהו מבטאת שאנו מתענגים מעצמנו כמו המלך, ולא כמו המן שעסוק בקנאה. במקום צרות עין, אנו נותנים גם למי שיש לו (ואף ייתכן שיותר מאיתנו). בכך אנו דומים למלך, שפועל "כִּרְצוֹן אִיש וְאִיש" ואינו מנסה להשפיל כמו המן.

4. מתנות לאביונים - כשאנו חיים באופן של תענוג עצמי, אנו יכולים להעניק גם למי שאין לו דבר. בבחינת מה, מצוות מתנות לאביונים מבטאת את המתנה שנתן לנו ה' בכל ארבע מצוות הפורים. אנו, עם ישראל, היינו אביונים, לא היה לנו שום דבר מעצמנו. היינו נתונים בתוך הסיפור המתוכנן מראש, ללא יכולות להתרומם ממנו. מצוות פורים הן מתנות לאביונים של ה' אלינו - השי"ת מרים אותנו להפוך להיות חלק ממנו, ולספר את הסיפור בעצמנו.

יהי רצון שחג הפורים יגלה לנו עד כמה תמיד אנו חלק בלתי נפרד מהקב"ה.

נהניתם?
רוצים לשמוע עוד?
לשמיעת שיעורים נוספים חייגו בעת ל'קול הלשון'
073-371-8149

אנו נתפלל עליך אצל בעל החלומות, בליל פורים

'כל הפושט יד נותנים לו'
גם כלפי שמיא

בזמן שבו כולם ישנים ומתכוננים ליום הגדול,
אנו נתפלל עליך במקום הצופה על קבר יוסף הצדיק בשכם

השם שלך חייב להיות שם!!!

שלח מייל עכשיו לכתובת ataitor1@gmail.com

עם שם, טלפון לחזרה, ובקשת ברכה בכל נושא שרק תרצו:
זיווג הגון, פרנסה, חינוך ילדים, הצלחה בלימוד התורה ועוד.

מעמקים

מעמיקים בתורה שמשפיעה על הנפש

עלון מעמקים הוא עלון תוכן שבועי המחולק בבתי כנסת וישיבות

בעלון מובאים שיעורים של **הרב יצחק שפירא** המבארים את פרשיות השבוע ומאמרים חשובים בעבודת ה' בצורה עמוקה ובהירה החודרת למעמקי הנפש.

בשיעוריו הרב מעלה את השאלות העמוקות הטורדות את האדם, דן בהם ומיישב אותם דבר דבור על אופניו. יש בשיעורים אלו את הכח להאהיב את התורה על לומדיה, כך שדברי התורה יהיו מתוקים מדבש ונופת צופים.

אנו מזמינים אותך להיות נציג של העלון המיוחד הזה,
וכך תזכה להיות שותף בחיבור המיוחד בין התורה ללומדיה.

התקשר עכשיו למאיר - 058-6305341

ובעזרת ה' אנו נשלח לך עלון בכל שבוע, ואתה תחלק אותו בבתי הכנסת שבסביבתך